

LIETUVOS
AGRARINIŲ IR MIŠKŲ
MOKSLŲ CENTRAS

Piktžolių kontrolė javų pasėliuose: problemos ir perspektyvos

Ona Auškalnienė

Dirvožemio ir augalininkystės skyriaus

Vyresnioji mokslo darbuotoja

2025 m. liepos 7 d.

Kodėl javai?

- ⦿ Pagrindiniai komerciniai augalai;
- ⦿ Dideli auginami plotai;
- ⦿ Svarbi dalis sėjomainose;
- ⦿ Didžiausios piktžolių (ypač vienaskilčių) plitimo problemos.

Kas yra piktžolė?

- Gamtoje piktžolių nėra;
- Žmogaus veiklos pasėkoje kai kurios augalų rūšys pradeda augti ten, kur mes nenorėtume, kad jos augtų;
- Šios rūšys žymiai greičiau prisitaiko prie aplinkos sąlygų, nei mūsų auginami kultūriniai augalai, todėl jų kontrolė yra sudėtinga;
- Nekontroliuotos jos mažina kultūrinių augalų derlių, blogina jo kokybę.

Piktžolių kontrolė

- Piktžolių kontrolei **teoriškai** galimi įvairūs metodai: mechaninis, kultūrinis, terminis ir kiti;
- Po to, kai buvo susintetinti herbicidai šis procesas tapo pigesnis ir paprastesnis;
- Dėl patogumo ir pigumo šis metodas tapo pagrindiniu, o dažnu atveju ir vieninteliu.

Atsparumas herbicidams: kas tai?

- Visos natūralios piktžolių populiacijos greičiausiai turi individų, kurie yra atsparūs tam tikroms medžiagoms.
- Kuo daugiau piktžolių kuo gausesnė populiacija, tuo didesnė tikimybė, kad yra atsparių individų
- Atsparumas herbicidams – tai natūraliai atsiradusi, paveldima kai kurių piktžolių individų savybė išgyventi po nupurškimo herbicidais populiacijoje, kuri normaliomis sąlygomis turėtų būti sukontroliuota.
- Kartais tą paskatina dėl kokių nors priežasčių nesėkminga piktžolių kontrolė.

Atsparumo herbicidams teigiamos pusės

Darosi gyvybiškai svarbu labiau pažinti:

- ⦿ Atskirų piktžolių rūšių biologiją;
- ⦿ Herbicidų veikimo pobūdį;
- ⦿ Ieškoti alternatyvų cheminei kontrolei taikant integruotą apsaugą nuo piktžolių.

Mus supanti aplinka nuolat kinta

- Klimatas: (ruduo - ilgas, pavasaris dažniausiai - sausas, dažnos pavasarinės šalnos);
 - Technologijos: (dirvos dirbimo, sėjos technika);
 - Požiūris, reikalavimai.
-
- Į visa tai reaguoja piktžolių populiacijos: išplinta atskiros rūšys

Labiausiai problemiškos piktžolės Lietuvoje. Problema
- registruotų produktų nepakankamas efektyvumas

- *Pelinis pašiaušėlis,*
- Dirvinė smilguolė,
- Daržinė žliūgė,
- Vienmetė miglė,
- Rugiagėlė.

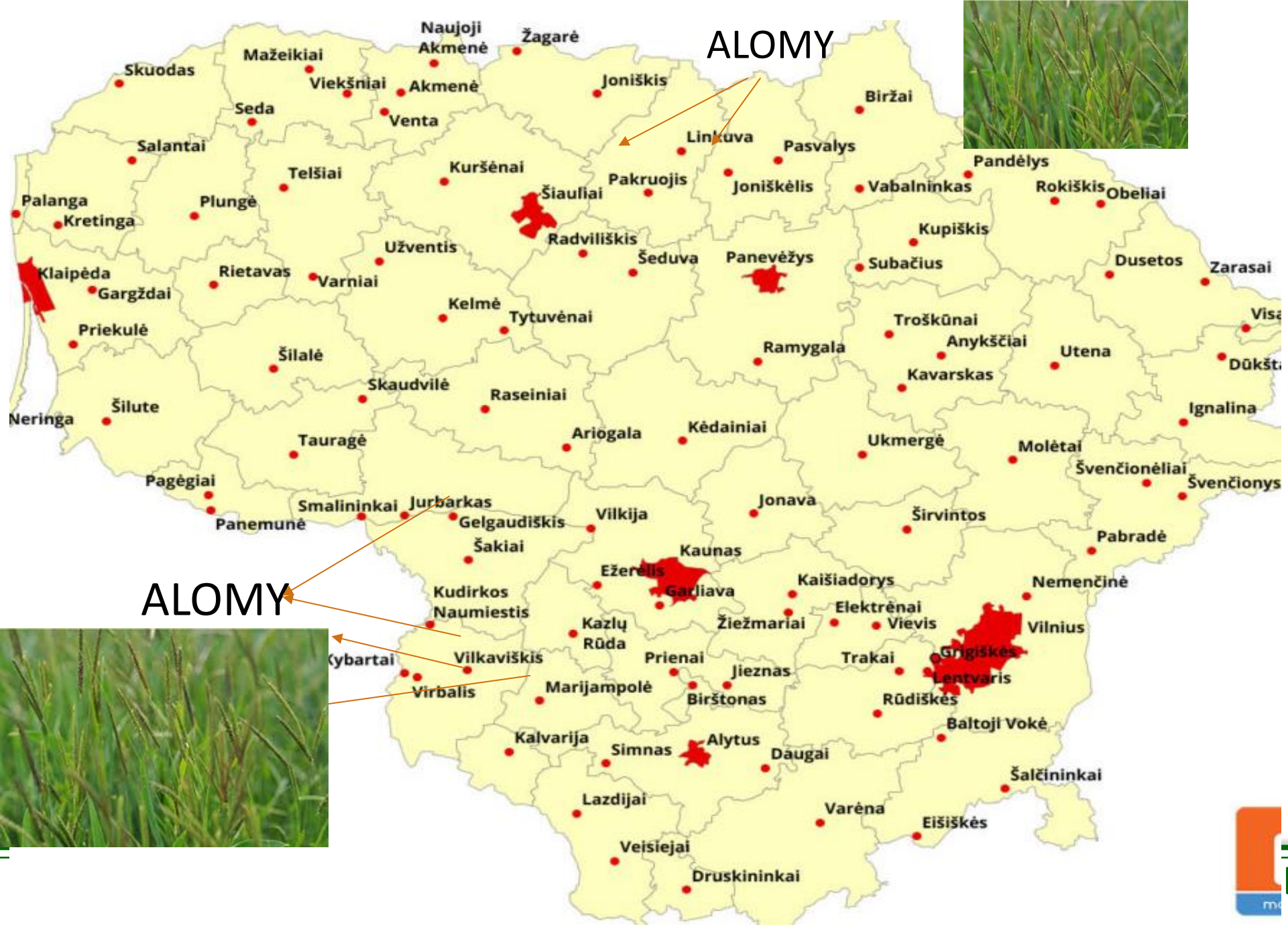
Pelinis pašiaušėlis (*Alopecurus myosuroides*) vienametė, vienaskiltė piktžolė, kurios kontrolė miglinių javų pasėliuose sudėtinga ir brangi ir dažnai neefektyvi.

Dėl ko pašiaušėlis tapo problema Europoje?

- Sėjomainoje dauguma augalų – žieminiai: javai kaitaliojami su rapsais.
- Ankstyva žieminių javų sėja
- Daugėja beariminio dirvos dirbimo
- Didėja šios piktžolės atsparumas herbicidams

Kaip paplito? Manome, kad

- Sėklų mišiniai pakelems (Jurbarko r.),
- Sėklų mišiniai pievoms ir ganykloms (sunkios ir drėgnos Pakruojo r. dirvos),
- Žemės ūkio technika,
- Kultūrinių augalų sėkla.

ALOMY (pelinis pašiaušėlis)

	Metabolinis atsparumas %		
	Mažas	vidutinis	didelis
ALS	20	0	80
ACC	0	14,3	85,7

Perspektyvos:

- Nesukuriama preparatų, kurie galėtų padėti susitvarkyti su atsparių piktžolių problema;
 - Turimų produktų veikimui sąlygos dažnai būna nepalankios;
 - Tvari piktžolių kontrolės technologija turėtų remtis įvairiais metodais.
 - Labai svarbu žinoti piktžolės biologiją: ypač dygimo laiką, pikus, galimą daigumą ir kt.
-
- **Viskas, kas stabdo piktžolių vystymąsi ir didina kontrolės efektyvumą - prisideda prie atsparumo herbicidams išvengimo**

Ką reiktų daryti?

- Surinkti duomenis apie pelinio pašiaušėlio paplitimą miglinių javų agrocenoze, paplitimo kelius,
- Įvertinti galimą pelinio pašiaušėlio populiacijų atsparumą herbicidams (ALS, ACC grupių),
- Įvertinti kontrolės priemonių poveikį šios piktžolės populiacijų dinamikai,
- Parengti rekomendacijas pelinio pašiaušėlio kontrolei,
- Ūkininkų švietimas

Ačiū už dėmesį